

Tord Godal sitt foredrag under distriktskonferansen i 1954

MENNESKET I ROTARY

Foredrag av dr. theol. Tord Godal, Lade R.K., under distriktskonferansen i 78. Distrikt.

Fredag den 18. juni 1954.

Det er ikke noe spørsmål det i tidenes løp har vært arbeidet så energisk og vedholdende med som spørsmålet om mennesket. Det er et sentralt tema i all tenkning og religion. Vi møter det stadig påny i slektens historie. Hvordan det besvares, har følger både for den enkeltes og samfundets liv. Vårt syn på mennesket bestemmer vårt forhold til dem, og vår ordning av samlivet mellom dem.

Den klassiske filosof Platon tenkte stort om mennesket. Han var idealist og har for alle tider preget dette ord. Men det var bare om en del av mennesket han tenkte konsekvent idealistisk: dets ånd. Kroppen, legemet, derimot var nærmest et fengsel som hindret ånden fra å løfte seg opp til idéenes rike. Det ble derfor et skarpt skille mellom åndens og håndens gjerning. Den første som vesentlig besto i kunst, diktning og filosofi, lyste som stjerner himmelhøyt over det jordiske. Men nu trengte samfundet i høy grad at også kroppsarbeide ble utført. Jordbruk, håndverk, fiske og handel var nødvendige for livets beståen. Det førte til at da Platon skulle skrive sine lover for samfundet (hans største verk heter «Lovene»), ble det noen etter vår mening hårde lover. De forutsatte et skarpt skille mellom ånds- og kroppsarbeidere og lot den største del av folket ha en livsgjerning som ikke var i pakt med menneskets adelsmerke. Så idealistisk Platons syn derfor enn var på mennesket, så innebar det likevel

en samfundsform, som etter vår oppfatning gjorde stor urett mot vesentlige deler av folket.

Eller vi kan ta for oss en moderne tenker som Nietzsche. Han var såvisst ingen idealist. Mennesket er tvertom i sin helhet runnet av jorden alene. «Kropp er jeg, helt og alene og ingenting annet.» Mennesket stilles på linje med dyret. De stolte frie mennesker er som «leende løver» og «løslette rovdyr». Hva det syn førte til, erindrer vi fra krigens år. Det la grunnlag for satsen: makten er retten. Og den åpnet igjen for gasskamre, konsentrasjonsleire og raseforfølgelser.

Så avgjørende for menneskers skjebne kan livsanskuelser være. Det er derfor alltid av stor interesse og betydning å vite hvilket syn på mennesket en bevegelse representerer. Og det vi her vil gjøre et lite forsøk på, er å trekke frem Rotarys tanker om mennesket og plasere dem i en kulturell sammenheng.

Det mest iøynefallende ved bevegelsen er dens sterke fremhevelse av s a m f u n d s t a n k e n. Mennesket er bestemt til å leve i samfund. Det går som en rød tråd gjennom alt dens virke. Kontakt, fellesskap, vennskap, kameratskap, kort sagt vil je t i l s a m f u n d, finner vi understreket i alt som sies og skrives om bevegelsen. Og med samfund menes da ikke bare en ytre kontakt, fremtvunget ved den ytre situasjon, hensynet til produksjon, levestandard o. s. v., men p e r s o n samfund båret av interessefellesskap og av bevisstheten om at menneskene hører sammen, ja mer og mindre er ett.

Behovet for samfund og erkjennelsen av dets betydning var av de sterkeste motiver som førte til stiftelsen av den første klubb. Det skjedde som kjent i storbyen — og dengang ihvertfall: gangsterbyen — Chicago. Det er forsåvidt illustrerende at det nettopp var i denne millionbyen at den første klubben ble til. Det er neppe noe sted ensomheten kan kjennes så sterkt som i en storby. Man kan bo som i en murtue og likevel føle seg utrøstelig alene. I den tettpakkede masse i de rasjonelt utnyttede boligkomplekser oppleves mangelen på samfund som et svelt mellom menneskene.

Med ensomheten følger gjerne angst og utrygghet. Men

fremforalt gjør følelsen av tomhet og fattigdom seg gjeldende, livslede.

Det var noe av denne følelsesmessige bakgrunn som drev de fire sammen den 23. februar 1905 i Chicago. De hadde ganske enkelt behov for samfund.

Når Rotary-bevegelsen har vist seg så sterk og omsegripende, så var grunnen ikke minst den at den nettopp bygget på samfundsdriften. Samfundsdriften er nemlig en høyst elementær og vital drift, så elementær og vital at man ikke kan tale om menneske uten å tale om samfund. Uten samfund med mennesker er livet kun halvt. Allerede de gamle grekere ga klart uttrykk for dette da de kalte mennesket et *zoon politikon*, et politisk vesen. Med det mentes nettopp samfundsmenneske. Vi er bestemt til å leve med og for hverandre. Livet er like meget knyttet til andre som til meg selv. Hvor denne bestemmelse ikke oppfylles, der savnes noe avgjørende i et menneskes livsutfoldelse. Et liv i splendid isolation — det være seg omgitt av de fornemste livsgoder forøvrig — er som en torso. En torso kan være uten armer, men den kan også være uten hode. Så mangelfullt kan livet kjennes uten ekte fellesskap.

Det viser seg også at alle bevegelser som vil gjøre seg håp om tilslutning, må appellere til samfundsfølelsen og imøtekomme dens krav. Ja så dominerende kan denne trang undertiden være at bare man kan by menneskene fellesskap, kan man få dem med på oppgaver og handlinger de vanligvis ville reagere sterkt imot. Moderne massebevegelser er eksempler på det.

Et særskilt trekk i tiden la forholdene ytterligere til rette for en bevegelse som Rotary: at dette elementære behov etter samfund lenge hadde vært forsømt. Samfundsmennesket hadde ikke holdt følge med det industrialiserte menneske. Teknikk og industri hadde i accellererende tempo drevet menneskene sammen. Vi fikk de store byer og de tettbebyggede, begrensede industristrøk. Disse ble igjen knyttet sammen ved moderne kommunikasjonsmidler, som snart overvant de største tids- og rumproblemer. For det tekniske menneske eksisterer idag nesten ingen vanskeligheter når det gjelder den ytre kontakt mellom store deler av

jordens befolkning. Jeg kan i radio høre mitt medmenneske på den annen side av kloden i samme øyeblikk som han meddeler seg. Og det er neppe lenge før jeg også kan se ham — og han meg.

Men det er på den annen side åpenbart at menneskets samfunnsidé ikke har gjennomgått samme utvikling. Teknikk og industri har forandret menneskenes ytre samfunnsformer, men de har ikke formådd å skape et tilsvarende indre personlig fellesskap. Samfunnsfølelsen ble utilfredsstillet og er det fremdeles.

Det som preger ikke bare litteraturen, men også vår tids tenkning, er derfor det ensomme og engstelige menneske, — mennesket som føler seg alene, ganske alene, overgitt til seg selv i en forvirret, meningsløs tilværelse. Den såkalte eksistensialisme som har satt dype spor i diktningen, er fra én side sett, den ensomme s filosofi. Den er i og for seg ikke ny, men den har neppe noengang vært uttrykk for en så almen tilstand som idag. Alene, fylt av angst og bekymring, må den enkelte ta seg frem i livet. Så pinefull kan denne tilstand være at døden foretrekkes. Denne filosofi beskjeftiger seg meget med tanken om selv å kutte sin livstråd over.

I en slik situasjon kom altså Rotary med sin samfunnsidé. Den tilbød kameratskap, vennskap. Disse fire som først kom sammen, hadde det økonomiske grunnlag for sin eksistens i orden. Men i likhet med så mange andre mennesker, savnet de medmennesket. Her kom klubben inn. Den ga kameratskap, den var et middel for personlig kontakt mellom mennesker. Den brøt ensomheten og bød menneskelig fellesskap. Dette er og blir et vesentlig grunnlag for dens eksistens. Klubbvirksomheten skal skape intim og tillitsfull kontakt mellom medlemmene. Det er simpelthen dens raison d'être.

Samfundstanken er det konstituerende i Rotary. Men det må straks også tilføyes at denne samfunnsdannelse tillike skjer på et helt nytt felt. Det er fra sosiologisk synspunkt interessant å merke seg at fellesskapet søkes realisert på et område og et plan, hvor tanken tidligere ikke hadde praktisk form: mellom de

forskjellige bransjer og yrker. Det er dette som gjør Rotary til en pionerbevegelse. Vi kjenner fellesskapet i familien. Vi har laugssamfundet. Vi har de organiserte samfund i de forskjellige yrkesgruppers foreninger, juristforening, legeförening, lærerforbund o. s. v. Alle sammen har de sin store oppgave og betydning. Men de innebærer alle også en bestemt begrensning. De kan tildels sette skarpe skiller, så skarpe at på tross av at de har sin gjerning i samme folk og samme by, kan de forskjellige laug og grupper og foreninger være ytterst fremmed overfor hinannen. Rotary bryter prinsipielt med dette laugs- og yrkes-system, eller kanskje rettere: utfyller det ved å tilføye et nytt prinsipp: samfund på tvers av grensene. Det er i Rotary nettopp laugene som skal møtes. Samfundstanken skal virkeliggjøres på et høyere og mer omfattende plan. Hender skal rekkes og trykkes over skillelinjene. Har vi tidligere sagt at klubbvirksomhetens *raison d'être* var å skape en tillitsfull kontakt mellom medlemmene, så kan vi nu gå videre og si: denne kontakt skal stiftes mellom forskjellige yrkesgrupper i samfundet. Denne tanke er en original skapelse i Rotary.

Rotarys succes må sikkert for en stor del nettopp tilskrives dette originale i samfundsidéen. Det svarte i høy grad til noe i tiden som de gamle former ikke tilfredsstillet. Rotary supplerte det som var, og skapte et samfund i pakt med den tekniske og industrielle forandring av de ytre livsvilkår. Økonomisk, kommunikasjonsmessig og industrielt er nemlig verden i de siste 50 år mer og mer blitt en enhet. Alt griper inn i hinannen og virker gjensidig avhengighet. Det eksisterer ikke lenger hverken industri, yrker eller bransjer som økonomisk selvstendige og uavhengige enheter. Tvertimot er de så organisk knyttet til hinannen at svikt i ett ledd kan ha de mest skjebnesvangre følger for de andre. Rotary anerkjenner denne avhengighets faktisitet og gir den et samfundsmessig uttrykk.

Professor Guttorm Gjessing skrev kort etter krigen en liten bok med tittelen: «Mennesket er ett». Han understreker her at slekten er én i langt høyere grad enn raser og kulturformer ved første øyekast gir inntrykk av. Rotary vil her si: hva enten

vi er forskjellige eller ei, så hører vi sammen. Bevisstheten om samhörighet er et bærende grunnmotiv. Det gjør seg gjeldende i klubbarbeide, i den sosiale virksomhet og i pleien av internasjonale forbindelser. Det heter således om samfundstjenesten (Community service): «Rotary påvirker sine medlemmer til å føle større samhörighet med andre mennesker i alle livets forhold. . . . Med samfundstjeneste forstår en da. . . . en rotarianers positive innsats for alt godt i samfundet, til beste for sine medmennesker.» Og om den internasjonale tjeneste heter det: «Verden er en helhet og dens velferd er udelelig. . . . Erkjennelsen av dette at verden er en enhet og dens velferd udelelig, må bli grunnlaget for det internasjonale samarbeide.» Altså: Rotary bygger på samhörighet og samfølelse mellom alle mennesker og realiserer denne på en måte som svarer til den omformning av de ytre livsvilkår som den tekniske og den industrielle utvikling har medført.

Et kritisk spørsmål kan her reises: Blir det ikke en motsetning mellom bevegelsens samfundsidé og dens eksklusive praktiske form? Det er som kjent bare én representant for hvert yrke i en og samme klubb. Denne blir derfor et tilsynelatende lukket samfund. Imidlertid er det her to ting å være oppmerksom på. Denne eksklusivitet er for det første nødvendig. Den tvinger seg ganske enkelt frem. Det er nemlig praktisk umulig å samle alle representanter for alle yrker. Man er derfor henvist til representasjonssystemet. Andre former ville sprengte klubben. Denne ville ikke kunne la seg realisere. Men dernest — og det er umåtelig viktig å være oppmerksom på —: denne begrensning er nettopp et praktisk hensiktsmessighetsprinsipp. Det må være så for overhodet å komme i gang, å kunne begynne arbeidet. Men det hverken kan eller skal slutte her. Det vesentlige for en rotarianer er ikke at han tilhører en lukket, eksklusiv krets, men at han i denne krets skal oppøves til utad, overfor andre mennesker å virkeliggjøre samhörighetens og samfølelsens idé. Det er dens egentlige oppgave og mål. Det er ikke klubb-samværene i seg selv som er siktepunktet, men den hjelp disse kan yte den enkelte rotarianer til å realisere den universielle

samhørighet i sitt liv. Rotarianerknappen er ikke et kastemerke som isolerer meg fra andre grupper, men en vedkjennelse av at jeg tvertimot er et menneske som vil samfund på tvers av yrkes-skranker, sosiale forskjeller og landegrenser. Og i det øyeblikk dette samfund er realisert, så har Rotary fylt sin oppgave og opphevet seg selv. Det er såvidt jeg kan forstå særlig viktig å holde seg dette mål for øyet, for at ikke klubben skal forfalle til å bli en selskapsklubb, hvor man kun hygger seg, og bevegelsen til en internasjonal gjensidig hjelpetjeneste beregnet på medlemmer alene.

Rotarianeren er et sosialt menneske, en som i videste forstand kjenner seg forbunden med andre. Under dette synspunkt må vi se bevegelsens arbeide med og for dens medlemmer. Det går ut på å fremelske og oppøve de egenskaper som er nødvendige for oppgaven. Her kunne nevnes en rekke ting, som f. eks. «den gode vilje». Det legges stor vekt på den i Rotary. Begrepet skriver seg fra filosofen E. Kant, som gjorde all moral avhengig av den gode vilje. Hans berømte sats om dette lyder: «Det er intet i hele verden, ja heller ikke utenfor den er det mulig å tenke seg noe som uten innskrenkning kan holdes for godt uten alene en god vilje». La meg imidlertid innskrenke meg til å peke på et par trekk som er særlig betydningsfulle når det gjelder å bestemme Rotarys syn på mennesket.

Den mest elementære forutsetning for et samfunds beståen er tillit. Uten tillit intet virkelig fellesskap. Tillitskrise er samfunds-krise. Kan jeg ikke stole på mine medmennesker, kan jeg heller ikke samarbeide med dem.

Tilliten må igjen bygge på et like grunnleggende krav: sannhetskravet. Albert Schweitzer mener å kunne påvise at sannhetsbudet er det primære bud i enhver samfunds-dannelse. Det er før kjærlighetsbudet. Hvis det nemlig ikke først rår en gjensidig respekt for sannheten, har kjærligheten ingen sjanse. Først må viljen til sannhet være tilstede, før kjærligheten kan feste rot i sinnet. Det beste middel til å nedbryte tilliten og dermed oppløse samfundet, er å suspendere sannheten og godkjenne løgnen. Vi husker dette fra krigens år. Det var da løgnen ble godkjent som

middel, at de demoniske makter for alvor slapp løs. Det er vel også unødvendig å tilføye at sannheten fremdeles har trange kår, og dermed også tilliten. Det var ikke bare byer som ble lagt i ruiner under krigen. Også åndelige verdier som sannhet og ærlighet ble langsomt undergravet og plukket istykker. De første er gjenreist på utrolig kort tid. De andre har meget igjen før de blir fullført. Men desto viktigere er det at noen tar denne oppgave alvorlig. For hvis ikke sannheten blir den felles fane alle er villig til å følge, hviler hele vår tekniske kultur på sand.

Det er igjen interessant å merke seg at Rotary klart har sett denne sammenheng mellom samfund, tillit og sannhet. Den har innsett at de moralske standarder må styrkes og høynes for å komme på linje med den tekniske og industrielle situasjon. Da Oxford-bevegelsen kom i 1930-årene, satte den inn vesentlig på de etiske områder. Dens fire absolutter lød: absolutt ærlighet, absolutt renhet, absolutt uselvishet og absolutt kjærlighet. De skulle være normer hvorpå man skulle prøve sin adferd. Rotary pekte også på nødvendigheten av en etisk innsats, og adskillige år tidligere. Det heter i dens formål nr. 2: «Rotary vil især oppmuntre og fremme et høyt etisk nivå i alle næringsgrener og yrker». Den har også som Oxford forsøksvis praktisert en «four way test». Man legger i denne visse enkle standardmål på alle planer og retningslinjer. Man underkaster alle sine avgjørelser følgende fire prøvende spørsmål: 1. Er det s a n t ? 2. Er det r e t t o g r i k t i g overfor dem det angår? 3. Vil det skape g o d v i l j e (goodwill) for forretning eller yrke og bedre v e n n s k a p mellom folk? 4. Vil a l l e som det angår, ha f o r d e l av det? Som De vil se har ikke disse tests samme absolutte form og samme almene gyldighet som gruppebevegelsens. Men deres tendens er tydelig nok. Og hvor de tas alvorlig og gjennomføres i praksis, vil de være et rensende salt i de åpne sår på samfundslegemet.

Viktig er det her som tidligere å understreke at denne etiske holdning er en t o t a l h o l d n i n g: den gjelder overfor alle mennesker, medlemmer som ikke-medlemmer. Svært mange rotarianere har ledende stillinger innen arbeids- og bedriftsliv.

De har som sådanne med mange og mange slags mennesker å gjøre. De har da ansvar for at den samme etiske impuls som de selv mottar gjennom bevegelsen, forplantes videre gjennom dem til deres medarbeidere. Betydningen av en slik holdning kan ikke vurderes høyt nok. Den ånd som rår blant personale og arbeidere ved en bedrift eller i en forretning, er for en stor del bestemt av lederens opptreden og eksempel.

La meg i denne forbindelse få komme med en liten parentes, siden så mange hjem er representert. Det er et ord jeg har savnet, når jeg har lest litteratur omkring Rotary. Det er ordet: hjemmet. Det er vel fordi man regner det som en selvfølgelighet at rotary-idealet med dets etiske normer praktiseres der. Men den menneskelige svakhet er stor, ja så stor at den benytter seg av et slikt hull, en slik utelatelse. Det som ikke direkte er sagt, det forsømmes lett. Altså: ikke bare rotarianer i klubben, på arbeidstedet, i samfundet, men først og fremst i hjemmet.

«Mennesket i Rotary» er et samfundsmenneske som vil realisere samfundstanken i pakt med livsvilkårenes globale natur idag. Det er videre et menneske som vet at dette samfund må bygges på tillit. Tillit har igjen som grunnleggende forutsetning: sannhet, ærlighet, redelighet. Bevegelsen vil derfor hjelpe til å oppøve disse etiske standarder og gjennom medlemmenes personlige liv og innflytelse bringe dem videre ut i samfundet og inn i hjemmene.

Imidlertid må vi gå enda et skritt videre for å gi en noenlunde fyldestgjørende bestemmelse av Rotarys syn på mennesket. Jeg tenker på bevegelsens to hovedmaksimer: «He profits most, who serves best» og «Service above self». De skriver seg fra omtrent samme tid, 1910 og 1911. Vi skal komme litt tilbake til forskjellen i disse to formuleringer. Den behøver ikke være så stor. Foreløpig understreker vi at i begge skal vekten legges på service-idealet som livslinje.

Med disse maksimer går bevegelsen over fra å representere et livsideal til å representere en livsanskuelse, et livssyn. La meg for å vise hva det menes med det, referere en beretning fra den hellige Bedas annaler. Beda landet ca. år 620 i England som

misjonær. Han forteller at han en gang overvar et rådsmøte mellom angelsaksiske fyrster. De drøftet bl. a. spørsmålet om livssyn og la frem sine tanker om liv og død, den ene etter den annen. En hertug brukte da følgende bilde for å illustrere sitt syn på menneskets veg og skjebne: «Midt på gulvet i den store salen brenner ilden og varmer opp rummet. Utenfor raser vinterstormene. Da kommer plutselig en spurv inn gjennom døren i den ene ende av rummet. Den seiler hurtig gjennom salen og blir like raskt borte som den kom, gjennom den annen dør. Den kommer fra vintermørke. I løpet av noen korte øyeblikk tilbakelegger den rummet, hvor det er varmt og behagelig, og forsvinner så i natten og kulden igjen. Slik er det også med menneskelivet. Det er et øyeblikks glede ved varmen. Hva der går foran og hva der følger etter, vet vi ikke.» Hos denne angelsakser møter vi tre sentrale livsspørsmål som alltid kommer tilbake. Vi kommer et steds fra, vi oppholder oss her en liten stund og går så herfra. Hvorfra kommer vi, hvorfor er vi her og hvor går vi hen? Hvorfra, hvorfor og hvorhen?

Det er neppe mulig for noen bevegelse i det lange løp å hevde seg, hvis den ikke gir svar på ett eller flere av disse spørsmål. Med sine maksimer vil Rotary si noe om dette: *h v o r f o r e r v i h e r ?* Svaret er kort og klart: *J e g e r t i l f o r å t j e n e*. Min oppgave er å være noe for andre mennesker. Vi skal her ikke komme særlig inn på tankens praktiske utforming slik den foreligger i håndboken, spesielt under «Vocational service». La meg heller si noe om bakgrunnen for og det dypere perspektiv i den.

Enklere og i sine konsekvenser rikere og mer omfattende kan et livssyn neppe uttrykkes enn i disse maksimer. Dostojevskij, den store dikter og filosof, så i tjenerlinjen den rette og sanne livsutfoldelse. På tittelbladet til sitt store verk: «Brødrene Karamassov» — dette verk hvori han vil gi et samlet uttrykk for sitt livssyn — satte han dette ord: «Uten at hvetekornet faller i jorden og dør, blir det bare det ene korn. Men dersom det dør, bærer det megen frukt». Tjenestens lov og hvetekornets lov er den samme. Livet er en gave som skal forvaltes. Det er ikke

mitt eget i den forstand at jeg kan gjøre med det hva jeg vil. Jeg har ansvar for dets anvendelse. Ibsen tegner i «Peer Gynt» den motsatte livslinje, nemlig «Self above service», som godt kan oversettes med Peer Gynts: «Vær deg selv nok!» og viser samtidig den fattigdom og livslede som følger i dens spor. Livets mening den er at vi med våre evner og krefter, ved vårt arbeide og gjennom vår stilling skal tjene våre medmennesker. Hele min eksistens er en uforskyldt gave jeg skal skjenke menneskene. Eller for også å bruke et ord av Bjørnson: «Kast meg på bålet som ved, når blott slektene tennes derved!»

Den annen formulering: «Ho profits most, who serves best» behøver i denne forbindelse ikke å betraktes som mindreverdigg. Vi kan bare tenke på ordet: «Den som mister sitt liv, han vinner det». Det er nu en gang så at service-linjen fører dypere rikdom og glede med seg jo mer helhjertet den gjennomføres. Det er bare vel å merke ikke den personlige lykke som er m o t i v e t for tjenesten. Jeg tjener ikke andre for den personlige fordels skyld, men ganske enkelt fordi det er rett, fordi det er livets mening og mål. At så tjenesten ledsages av dyp glede, er jeg selvfølgelig takknemlig for. Men den er ikke drivfjæren. Wassermann har grepet denne tanken, sterkt inspirert av Dostojevskij, og fremstilt den i «Christian Wahnschaffe» (1919). Christian Wahnschaffe representerer det moderne menneske som spør etter livets hvorfor. Han er begavet, han har et vennsælt vesen, han kan leve økonomisk bekymringsløst. Men livsleden truer likevel med å kaste en skygge over hans tilværelse. Han finner ikke noen mening med sitt liv. Hva skal han vel med sin utrustning, sine evner og anlegg, sine eiendeler? Han finner svaret ved å gå inn blant de mest forkomne, utstøtte og lidende mennesker og by dem sitt vennskap, sin tjeneste, sitt offer. Det ga hans liv sammenheng og indre fred.

Denne service-idé synes ikke å ha vært nevnt ved bevegelsens stiftelse i 1905. Om den var der, så har den vært meget begrenset i sitt omfang. Service-begrepet var mest kommersielt oppfattet. Den gjaldt kun medlemmer. Disse skulle igjen yte hverandre god forretningsmessig service. Imidlertid har det skjedd en

tydelig utvikling i Rotary på dette punkt. Tjenestetanken er mer og mer trådt i forgrunnen. Og siden 1911, da de to maksimer ble formet, har det skjedd en tydelig avklaring og utdypelse av idéen. Vekten ble lagt alt sterkere på det å tjene rett og slett. Samlivets lov er viljen til tjeneste. Ja den er livets lov simpelthen, sa man.

På konferansen i Ostende 1927 fikk så denne idé sin praktiske utformning i de fire store komiteer, som representerer de fire felter Rotary særlig arbeider på: klubbvirksomhet, yrkesvirksomhet, samfundsvirksomhet og internasjonal virksomhet. I disse virksomheter har Rotary skapt en beundringsverdig enkel og samtidig konkret plan for realisasjon av sin idé. Det er heller neppe noen tvil om at service-idéen sterkt bidrog til den nesten eksplosive vekst i løpet av de siste 30 år. Den svarte til et behov hos menneskene. Jeg tror også det vil vise seg at bevegelsen står og faller med den. Jo mer en klubb er besjelet av å virkelig gjøre tjenestens idé, desto mer livskraftig skal den vise seg å være.

I et livssyn inngår i alminnelighet også et religiøst moment. I Rotary er dette kommet med, men kun som klassifikasjon 3: som yrke, som livsgjerning. Man behøver ikke vedkjenne seg en bestemt religiøs overbevisning for å bli medlem i Rotary. Man skal kun gi sin tilslutning til dens livslinje. Utover dette spørres det ikke hvilken religion man tilhører eller om man overhodet tilhører noen. Det har vært endel diskusjon omkring dette punkt i Rotary Norden.

Vi kan imidlertid se dette spørsmål også under et helt annet synspunkt. Vi kan se bevegelsen og dens maksimer i en kulturhistorisk sammenheng. Og da tar det religiøse problem seg anderledes ut.

Bevegelsen er oppstått i Vesten med dens snart 2000-årige kristne tradisjon. Hele vårt kulturliv er gjennomvevet av kristne tanker og idealer. Det er simpelthen noe uunngåelig at enhver bevegelse som oppstår i vår kulturkrets, må stå i en organisk forbindelse med denne tradisjon. Det er da også tydelig at Rotarys idealer — fremforalt service-idealet — både i form og

innhold vanskelig kan tenkes uten i et miljø som er preget av kristen ånd. La meg imidlertid bruke andres karakteristikk av dette forhold.

Rent filosofisk preges vår tid som nevnt av eksistensialismen. En gren av denne, vesentlig den tyske med dennes fornemste representant i spissen, Karl Jaspers, kan på mange måter karakteriseres som tradisjonseksistensialisme. Disse tenkere mener nemlig at tradisjonen, kulturens sammenheng tilbake i tiden, utgjør noe vesentlig også i den nuværende slekts liv. Og forsåvidt nu denne tradisjon er sterkt kristent inspirert og preget, blir kristendommen ganske enkelt et uomgjengelig faktum i det vesterlandske menneskes sjel. Det kan like litt komme utenom det som det kan flykte fra seg selv. Jaspers uttaler at endog for den vesterlandske filosof, som nettopp tilstreber neutralitet i forhold til alle religioner og livsanskuelser, blir den kristne religion den uunngåelige forutsetning, den grunn man arbeider på, enten man er med eller mot den.

Hermed er da ikke sagt noe om den enkelte rotarianers personlige overbevisning, men vel hele den bevegelses karakter og åndelige bakgrunn som han er medlem av. Den hviler i den kristne tradisjon og øser indirekte av dens kilder. Dette kulturelle saksforhold kan ikke settes på en formel. Det er en bakgrunn som man kan hente frem, ta med i arbeidet, eller man kan la den forbli mer og mindre anonym. Det vil til enhver tid bero på den enkelte lokale klubbs innstilling og initiativ. Det har da også vist seg å være tilfelle i praksis.

Jeg har søkt å tegne et riss av Rotarys syn på mennesket. Det er selvfølgelig ikke fyldestgjørende. Men jeg håper det er klart nok til å vise de høye mål for bevegelsens streben. Det står bare tilbake å nevne at virkeliggjørelsen av dette menneske ligger i de enkelte klubbers og medlemmers hånd. Det er tilfellet med enhver forening, men særskilt i Rotary på grunn av dens frie organisatoriske form. Dens idéer står og faller med at det hos dens medlemmer er en bestemt vilje til personlig å velge dem som en fast livsholdning, oppøve dem og bære dem frem i alle livets forhold.